

SGO – er det de rigtige områder?

- 2026.05.19 / Jens Christian Refsgaard

Problemstilling

Hvor sikre kan vi være på, at SGO'erne, som MST udpeger, nu også er de områder, hvor grundvandet til vores drikkevandsproduktion dannes? Kan vi risikere at beskytte områder, hvorfra vandet ikke løber ned til vandboringen?

Analyse

SGO'erne er udpeget på grundlag af modelberegninger. Modelresultater er som bekendt altid behæftet med usikkerhed. I det her tilfælde vil de væsentligste usikkerhedskilder være:

- Usikkerhed omkring geologien og de parameterværdier som tilknyttes geologiske lag i en matematisk model.
- Usikkerhed om hvor meget der pumpes hvornår fra de forskellige borer i en kildeplads. Oppumpningsstrategier kan ændre sig, f.eks. i takt med ændringer i vandbehov.
- Det fremtidige klima.

Derfor kan vi aldrig være 100% sikre på at områderne er korrekte.

Når vi alligevel kan være fortrøstningsfulde for at SGO'erne, på trods af erkendte usikkerheder, i langt de fleste tilfælde ligger inden for de grundvandsdannende områder til vandboringerne, skyldes det flere forhold:

- SGO beregningerne står ovenpå skuldrene af mere end 20 års grundvandskortlægning, hvor landets bedste rådgivere har været inddraget, og hvor der er lavet omfattende feltundersøgelser og modelstudier for tilsammen mere end 3 mia. kr.
- Grundvandskortlægningen før 2022 resulterede bl.a. i udpegning af indvindingsoplande og grundvandsdannende oplande for alle almene vandforsyninger. Indvindingsoplandene kan ses i MARS.
- SGO beregningerne fra 2022-2026 er gennemført af dygtige rådgivere med udgangspunkt i den hidtidige kortlægning. Der er lavet nye modelberegninger, nogle steder med små gentolkninger af geologien. Her er der ligesom tidligere beregnet indvindingsoplande med transporttider på op til 200 år. Så vidt jeg har erfaret, ligner de nye indvindingsoplande meget de gamle oplande (jeg har dog ingen statistik herfor) – dvs. at modelberegningerne bag SGO generelt ser robuste/troværdige ud. Herefter er der lavet analyser af hvilke områder indenfor indvindingsoplandene, der er de vigtigste at beskytte – og kriterierne har været, at der gives prioritet til områder med stor grundvandsdannelse og relativt ungt grundvand. Det er SGO'erne.
- SGO'erne omfatter således ikke alle de grundvandsdannende områder til vandboringer, men kun en delmængde. Jeg har ikke set tal fra MST om, hvor stor en andel af det oppumpede vand, der forventes at stamme fra SGO'erne, men det er måske i størrelsesordenen 2/3. Dvs. at vi kan være sikre på, at vi med SGO'erne ikke kommer til at beskytte det hele – der vil stadig strømme vand til vandboringerne, som dannes uden for SGO'erne, og derfor vil der være risiko for spor af forureninger i det oppumpede vand. Men de beregnede SGO'er vil udgøre kerneområdet og selv

med en vis beregningsmæssig usikkerhed på placeringen, vil de med stor sandsynlighed stadig befinde sig inden for det "sande" grundvandsdannende område.

Konklusioner- robust beskyttelsesstrategi

Baseret på foreliggende data og viden, og den er stor, er der ikke fagligt belæg for at påstå, at SGO'erne burde placeres andre steder, end hvor de er udpegede af MST. Der er selvfølgelig altid en risiko for at delområder inden for en SGO ligger uden for det grundvandsdannende område til en vandboring. Men sandsynligheden er lille. Der er meget større risiko for, at SGO'erne er for små end for, at de er placeret forkerte steder.

Det vil derfor være en robust strategi at lave grundvandsbeskyttelse i SGO'erne. Hvis nogle vandselskaber på et tidspunkt også ønsker at være sikre på at beskytte hele det grundvandsdannende opland, kan det efterfølgende f.eks. ske ved frivillige ordninger på de arealer der ligger uden for SGO'erne. Placeringen af den del af det grundvandsdannende opland, der ligger uden for SGO'erne vil være noget mere usikker end hvorvidt SGO'erne ligger inden for det "sande" grundvandsdannende opland.